

Леонид Брежнев ва унинг мукофотлари

Михаил Андреевич Суслов Леонид Брежневнинг маршал мундирига олий харбий мукофот — «Галаба» орденини кадади. Леонид Илич бу орденнинг ўн еттинчи кавалери бўлди. 1989 йил сентябрда, Брежнев вафотидан сўнг, мукофот бекор қилинди.

Леонид Илич яна қандай мукофотларга эга бўлган? Айтиш керакки, у бош қотиблар орасида жанг мукофотларига эга бўлган деярли ягона шахсдир. Аниқроғи — уруш пайтида улар билан мукофотланган.

Леонид Илич ўзининг биринчи мукофотини — Кизил Байроқ орденини 1942 йил феврал охирида Барвенково-Лозовая операциясида (1942 йил 18 январь – март охири) Шаркий Украина ҳудудида иштирок этгани учун олди. Бу операция ҳақида кўпчилик эшитмаган бўлса ҳам, у Кизил Армиянинг энг қарама-қарши ҳужум ҳаракатларидан бири ҳисобланади.

Унинг иккинчи жанг мукофоти 1943 йил февралда олинган. Полковник Брежнев Кизил Юлдуз ордени билан Кичик ер учун тақдирланган.

Шу йили сентябрда у Новороссийск мудофааси учун 1-даражали Ватан уруши ордени билан мукофотланган.

Кўп йиллардан буён Новороссийск шаҳар-қаҳрамони яқинидаги шиддатли жангларда Леонид Брежневнинг ҳақиқий роли ҳақида кизгин баҳслар тинмаяпти. Бу мавзу атрофида афсоналар ва тахминлар пайдо бўлмоқда.

Баъзи тарихчилар бизни Леонид Илич бу шафқатсиз жойларга фақат тасодифий меҳмон каби икки қисқа ташриф билангина боғланган, деб ишонтиришмоқда. Бошқа тадқиқотчилар эса воқеаларни бутунлай бошқача тушунтиришга уриниб, қелишлар сони анча катта – қирк ва ундан ҳам кўп марта бўлган, деб таъкидлашмоқда.

Аниқроқ маълумотни Новороссийск тарихий-ўлкашунослик музейи томонидан нашр

этилган «Кичик ердаги жанг ҳаракатлари хроникаси»дан олиш мумкин. Ушбу манбага кўра, Леонид Брежнев фронт позицияларига камида беш марта ташриф буюрган. Леонид Брежневнинг жанг ҳаракатларидаги иштироки билан боглик бир ходиса атрофида айниқса кўп тахминлар пайдо бўлди. Ҳарбий хизматчиларни ташиётган «Рица» сейнери денгиз миносига урилганда, кучли портлаш бўлажак совет етакчисини тўғридан-тўғри денгизга улоқтирган. Аммо Брежневнинг касалхонада ётган суратлари кўпинча айнан шу воқеа билан нотўғри боғланади. Аслида бу кадрлар кейинроқ — 1942 йил кузида Сочида олинган бўлиб, у ерда Леонид Илич олдинги контузия оқибатларидан даволанаётган эди.

1944 йил май ойида Брежнев Украинани озод қилгани учун иккинчи Кизил Байроқ орденини олди.

Ва сўнги жанг ордени — 2-даражали Богдан Хмельницкий ордени билан Леонид Илич уруш охирида, 1945 йил май ойида тақдирланган.

Леонид Брежнев. 1945 й.

1947 йил охирида халқ хўжалигини тиклашдаги хизматлари учун Брежнев Ленин ордени билан мукофотланди. 1956 йил декабрда эса 50 йиллиги муносабати билан иккинчи Ленин орденини олди.

Нихоят, 1961 йил июнь ойида Брежневга «Серп ва Болга» медали ва учинчи Ленин ордени билан Социалистик Меҳнат Каҳрамони унвони берилди. «Космик дастурни амалга оширишга қўшган улкан ҳиссаси учун».

Леонид Брежневнинг турмуш ўртоғининг ҳикоялари ва унинг биографларининг гувоҳликлари (шу жумладан «Космик октябрь» номли мемуарлар боблари) Козогистон космодроми қурилиши факат Брежневнинг ташаббуси туфайли амалга ошганлиги ҳақидаги даъволарни ўз ичига олади. Аммо аслида космодром қурилиши ҳақидаги расмий қарор 1955 йил феврилида, Леонид Илич Козогистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитасининг иккинчи қотиби лавозимида бўлган пайтда қабул қилинган ва у бундай қарор қабул қилинишига сезиларли таъсир кўрсата оладиган етарлича таъсирга эга эмас эди.

Шунга қарамай, Брежнев космик масалаларни ҳал қилишга жадал қилишди, чунки космик соҳадаги ютуқлар унга боқира ерларни ўзлаштиришдан кўра кўпроқ шон-шараф ва эътироф келтириши мумкинлигини англади. Айнан унинг соҳага раҳбарлик қилган даврида энг муҳим воқеалар содир бўлди — Р-7 қитъалараро баллистик ракетасининг муваффақиятли синовлари, 1957 йил 4 октябрда дунё бўйлаб сенсация қилган ернинг биринчи сунъий йўлдошининг тарихий учирилиши, шунингдек, бир ой ўтгач — биринчи тирик ит Лайкани Ер атрофидаги орбитага юбориш.

Мана, унинг 1964 йилгача, яъни КПСС Марказий Қўмитаси Биринчи қотиби этиб сайлангунга қадар олган барча мукофотлари. Кейин эса — кетма-кетлик бошланди. Бош қотиб Совет Иттифоқи Каҳрамони унвони билан 1966 йил декабрда тақдирланди. 60 ёшлиги муносабати билан. Ва, мос равишда, тўртинчи Ленин орденини олди.

1971 йил декабрда Леонид Илич бешинчи Ленин ордени билан мукофотланди. 5 йиллик режани бажаргани учун. Айтганча, бу бутунлай асосли эди. Бу СССРнинг «олтин» беш йиллиги эди.

Айнан ўшанда (1966–1970 йиллар) ялпи ички маҳсулот ҳажми 40 фоизга, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши — 20 фоизга, саноат эса дарҳол 50 фоизга ошди.

Қўрсатилган даврда икки мингга яқин янги корхоналар, жумладан, машҳур КамАЗ ва ВАЗ автомобилъ завоқлари ишга туширилди.

Миллий даромад акл бовар килмас даражада 42 фоизга, ишчиларнинг иш хаки эса деярли ярмига кўтарилди. Совет Иттифоки иктисодиёт бўйича АКШдан кейин дунёда иккинчи ўринга чиқди ва саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажми бўйича уларга сезиларли даражада яқинлашди. Энг янги товушдан тез учар авиация моделлари ва тезюрар темир йўл таркибларини ишлаб чиқиш фаол олиб борилди. Замонавий технологик ютуқлар, шу жумладан ҳисоблаш техникаси кенг жорий этилди.

Брежнев 1976 йилда икки марта Совет Иттифоки Кахрамони бўлди. У ўшанда 70 ёшга тўлганди. Шунингдек, олтинчи Ленин орденини ҳам олди.

Ёкимли бўлди. Учинчи Кахрамон юлдузи ва еттинчи Ленин орденини роппа-роса икки йил ўтиб, тугилган кунига олди. Тўртинчи Кахрамон юлдузи ва саккизинчи Ленин орденини эса яна икки йилдан сўнг, 1981 йил декабрда, 75 йиллиги муносабати билан «Мавсумлар оралигида» Леонид Илич иккита Октябрь Революцияси ордени билан мукофотланди. 1979 йил мартда ва 1980 йил декабрда.

Орденлардан ташқари, Леонид Илич кўплаб медаллар билан ҳам тақдирланган. Улардан баъзиларини эслатиб ўтиш жоиз:

Булар «Жанг хизматлари учун», «Одесса мудофааси учун», «Кавказ мудофааси учун», «1941-1945 йиллардаги Буюк Ватан урушида Германия устидан қозонилган Галаба учун», «Варшавани озод қилганлик учун», «Прагани озод қилганлик учун» медалларидир. Бош қотибнинг жанг медаллар. Лойик олинган.

Айтганча, Леонид Илич ўзига хос рекорд ўрнатди. Биргина кунда у 10 та мукофотни олишга муваффақ бўлди. 18 декабрда у ўзининг 75 йиллигини нишонлашга тайёрланаётган эди. Шундай қилиб, у қуйидагилар билан тақдирланди:

1. «Олтин Юлдуз» медали (СССР).
2. Ленин ордени (СССР).
3. «Олтин Юлдуз» медали (Болгария).
4. Георгий Димитров ордени (Болгария).
5. «Олтин Юлдуз» медали (ГДР).
6. Карл Маркс ордени (ГДР).
7. «Олтин Соёмбо» медали (Монголия).
8. Сухе Батор ордени (Монголия).
9. Байрок ордени (Венгрия).
10. «Социализм Галабаси» ордени (Руминия).

Бошқа биров унинг рекордини янгилай олганми ёки йўқми, аниқ айта олмайман. Эҳтимол, бу рекорд халигача янгиланмагандир. Ва янгиланиши ҳам даргумон. Гарчи...

Абу Муслим